

RĂZBOI ȘI PACE
ÎN CARTEA LUI IOSUA¹
CUCERIREA CANAANULUI

Pr.lect.dr. Mihail TEODORESCU

God wanted to create a world in which love and peace would bring happiness to His creatures. But evil crept into the world and contaminated the humans. Crime unaffected by reason became an attack on the most beautiful gift given by God, the gift of life offered to this world. Even if the evil contaminated the human, God perpetuated life knowing that the human being is capable of good not only evil. In the context of the evils presence, in the humans existence, crime became a usual factor, but unfortunately determinative for humans and nations.

God allowed the existence of war as a method of judgment and punishment of some nations among others, not only with the intention to punish evil but especially with the wish to educate the humans to appreciate, love and peace as much as possible.

Către sfârșitul celor patruzeci de ani de peregrinare prin pustiul Sinai, poporul evreu s-a apropiat de țara Canaanului, dinspre sud, încercând să intre pe acest teritoriu pentru a-l cuceri. Opoziția lui Dumnezeu în privința atacării edomiților aflați pe această direcție (Deut. 2, 4-8), cât și imposibilitatea ocolirii lor pe la vest, din cauza prezenței amenințătoare a filistenilor, a condus la schimbarea direcției de mers înapoi spre Marea Roșie (Numerii 21,4), pentru a face un mare ocol pe la estul Mării Moarte, în încercarea de a pătrunde din această nouă direcție în țara Canaanului, traversând râul Iordan.

Incursiunea neașteptată a tribului canaaneilor din sud-vestul Mării Moarte asupra evreilor a provocat o reacție militară hotărâtă (Numerii 21, 1-3), care a avut darul de a aduce, pe lângă o pradă importantă și necesară unui popor format social, religios și militar în pustiul Sinai, o încredere puternică în forțele proprii, alături de creșterea motivației cuceririi unui teritoriu locuit de o populație lipsită de principii morale (Iosua 9, 5).

¹ Continuare la „Război și pace în cărțile Pentateuhului”, articol apărut în Buletinul Universității Naționale de Apărare „Carol I”, nr. 3/2007.

Primele cuceriri teritoriale – pământurile amoreilor

Poporul evreu s-a îndreptat spre Marea Moartă trecând pe la estul acesteia, prin ținutul moabiților, populație semitică de la sud-est de Canaan,² înaintând spre nord (Deut 2,18), după cum le poruncise Dumnezeu (Deuteronom 2,9), trecând prin locul unde se va ridica, ulterior, localitatea Petra³. Depășind râul Arnon, care se varsă în Marea Moartă, evreii au depășit și granița dintre moabiți și amorei, „căci Arnonul este hotar între Moabiți și Amorei” (Numerii 21,13). Continuând călătoria în interiorul ținutului amoreilor, instalați în această zonă a Orientului Mijlociu la sfârșitul mileniului al treilea î. Hr.⁴, Moise a trimis soli la regele acestora numit Sihon „cu vești de pace, ca să i se spună: "Dă-mi voie să trec prin țara ta. Nu ne vom abate nici la ogorul tău, nici la via ta, nici apă din fântâna ta nu vom bea, ci vom trece de hotarele tale!". Dar Sihon n-a îngăduit lui Israel să treacă prin țara lui, ci și-a adunat tot poporul său și a pășit împotriva lui Israel în pustie, înaintând până la Iahaț, unde s-a luptat cu Israel. Însă Israel l-a bătut, măcelărindu-l cu sabia și i-a cuprins țara de la Arnon (în sud), până la Iaboc (în nord) și până la fiii lui Amon (în est), căci hotarele Amoniților erau întărite”(Numerii 21, 22-24).

Această nouă acțiune militară a fost și ea determinată, asemenea celei împotriva canaaneilor din sud-vestul Mării Moarte, de reacția părții adverse. Declarația de pace și solicitarea îngăduinței de a trece prin ținuturile amoreilor s-a izbit de o atitudine negativă și de imposibilitatea de a evita un război care nu era dorit. Regele amoreilor, Sihon, era la rândul său un uzurpator, care detronase pe înaintașul său în urma unui război civil. Acum plătea păcatele sale prin mâna israeliților. Amoreii nu au rezistat luptei în câmp deschis, evreii fiind mulți și bine organizați, preferând să se adăpostească în cetăți⁵. Cetatea de scaun a amoreilor – Heșbonul, a fost cucerit, ca și toate celelalte cetăți, precum și toate satele amoreilor, evreii făcând din acest teritoriu un ținut al lor, un punct de expansiune către alte zone ce urmau a fi cucerite. Cetățile amoreilor erau mici, dar bine organizate, cu suficient potențial uman, întărite cu ziduri înalte, fortificate⁶, descurajante pentru orice atac militar. Dar evreii le-au cucerit și au omorât pe toți amoreii prinși, femei, bărbați și copii, păstrând doar ce jefuiseră drept pradă de război, răsplată meritată conform dreptului antic pentru soldatul biruitor (Deut 2,34-

² Pr.prof.dr. Dumitru Abrudan; diac.prof.dr. Emilian Cornițescu, *Arheologia biblică*, Editura IBMBOR, București, 1994, p.113.

³ Josephus Flavius, *Antichități iudaice*, IV, 4, 7, Editura Hasefer, vol. I, București, 1999, p. 194.

⁴ E. Brown Raymond, Joseph A. Fitzmyer, Murphy E. Roland, *Introducere și comentariu la Sfânta Scriptură*, vol.I, Editura Gutenberg, 2005, p. 394.

⁵ Josephus Flavius, *op. cit.*, IV, 5, 2, p. 195.

⁶ Ovidiu Drîmba, *Istoria culturii și civilizației*, vol. I, Editura științifică și enciclopedică, București, 1985, pp. 168-169.

35). Evreii deveniseră iscusiți luptători folosind eficient praștia, sabia, sulița și arcul, profitând din plin de hainele și de bunurile celor doborâți.⁷

Iazerul, o altă cetate a amoreilor poziționată spre nord cu toate satele ce țineau de ea, a fost cucerită și ocupată de evrei, stabilindu-se un teritoriu delimitat de trei popoare și de trei râuri⁸. În nord, regatul Vasan, locuit de amarei amestecați cu refaimiți, Vasanul fiind un podiș înalt, dar fertil⁹. La est, amoniții, populație semitică ce locuia în cetăți întărite¹⁰ și în sud, moabiții, desfășurați în estul Mării Moarte. Ultimile două popoare proveneau din același părinte, Lot, nepotul lui Avraam (Facere 12, 5), înrudirea lor cu evreii constituind un aspect important pentru Dumnezeu, care le rânduse un anumit spațiu geografic de dezvoltare.

Acest teritoriu al amoreilor cucerit de evrei a devenit o bază operațională pentru campaniile militare desfășurate în alte direcții. Prima a fost orientată către nord, unde regele Og al Vasanului, prieten cu Sihon, se pregătea să vină în ajutorul acestuia¹¹. Bătălia de la Edrei, câștigată de evrei, a deschis calea ocupării întregului teritoriu locuit majoritar de către amarei. Og, regele Vasanului, a pierit în luptă, iar evreii au ocupat toată țara, cu cetățile, orașele și satele lor, distrugând complet toată puterea de luptă a acestora (Numerii 21,33-35).

Ținutul Vasanului fusese locuit inițial de refaimi, popor înalt, puternic și viteaz asemenea anakeilor¹². Dar aceștia au fost treptat învinși și alungați de către amareii veniți din sud (Deut 2,20 -21). În vremea sosirii evreilor în acest loc, Vasanul era ocupat de către amareii supuși, totuși, regelui Og, ultimul refaimit care avea o statură impresionantă, evreii păstrând, ca pradă de război, patul de fier al acestuia, ce avea dimensiuni uimitoare, 2/4,5 metri (Deut 3,11,13). Deși refaimit, Og era considerat rege amorit (Deut 31,4;3,8), stăpânind Galaadul și Vasanul la est de Iordan (Deut 3,13).

În aceste ținuturi, evreii au avut de cucerit 60 de cetăți, prin cetate înțelegându-se un oraș întărit, cu porți ferecate, cu ziduri înalte (Deut 3, 4-5), capabil să găzduiască pe refugiații localităților apropiate, cu populație și armată proprie, utilizând arme de bronz¹³. Asemiile au durat, metoda de luptă a fost diversificată, atacanții aplicând tehnici diferite în funcție de situația întâlnită (Deut 20,20). Toate acestea au dus la o călire a armatei israelite, la deprinderea de a acționa strategic, de a oferi suport militar altui corp de armată atunci când este nevoie, sau dimpotrivă, de a efectua mișcări

⁷ Josephus Flavius, *op. cit.*, IV, 5, 2, p. 196.

⁸ *Ibidem*.

⁹ XXX, *Septuaginta*, Vol. I, Editura Polirom, 2004, p. 487.

¹⁰ Pr.prof.dr. Dumitru Abrudan; diac.prof.dr. Emilian Cornițescu, *op. cit.*, p. 113.

¹¹ Josephus Flavius, *op. cit.*, IV, 5, 3, p. 196.

¹² Pr.prof.dr. Dumitru Abrudan; diac.prof.dr. Emilian Cornițescu, *op. cit.*, p. 105.

¹³ Ovidiu Drîmba, *op. cit.*, p. 169.

strategice, capabile să deruteze și să învâluiască inamicul. Armata a devenit mult mai bine organizată, a împrumutat din armamentul dușmanului, s-au efectuat organizări interioare după modelul egiptean,¹⁴ apărând „ofițerii”, așa numiții *conducători* peste 1.000 și apoi 100 de soldați, creându-se o structură clară a acesteia. Fiecare trib (în funcție de mărimea sa), avea un anumit număr de conducători a 1.000 de oameni, care se supuneau unui singur lider din același trib, iar acesta se supunea la rândul său lui Josua Navi, „generalul” delegat de Moise. Fiecare conducător a peste 1.000 de oameni, avea în subordinea sa un număr de 10 comandanți, care conduceau câte 100 de soldați. Această structură simplă și clară (aplicată și judecătorilor rânduiri peste popor, Ieșire 18,25, Deut 1,15), ce determina o descentralizare a puterii și, în același timp, un control mai bun asupra oamenilor, a avut darul de a permite un asalt strategic al țării, pe mai multe direcții simultan și în mod disciplinat, ceea ce a pus în imposibilitate pe amarei de a-și mai coaliza forțele rămase într-o bătălie decisivă, în urma eșecului de la Edrei. Amoreii au fost măcinați treptat, dar în viteză, asediile neîntârziind alte corpuri ale armatei ce s-au deplasat tot mai mult în interiorul țării, cucerind și cetăți „neîntărite, care erau foarte multe” (Deut 3,5).

În acest iureș, evreii au știut să se folosească de roadele pământului cucerit¹⁵ și să nu practice distrugerii inutile (Deut 20, 19 -20). Animalele obținute în urma cuceririlor au susținut material efortul fizic al campaniei desfășurată spre tot mai îndepărtate ținuturi în nord. Populația amorită și refaimită a fost distrusă sistematic pentru a nu se produce ulterior răscoliri populare, în timpul când soldații evrei vor fi plecați spre alte obiective. Prada de război a fost ea însăși copleșitoare, constând din bunuri materiale jefuite de prin cetăți și turme numeroase (Deut. 3,6-7), „atât pentru proprietatea obștească, cât și pentru fiecare în parte”¹⁶. Noile hotare ale ținutului stăpânit de evrei sunt, acum: Iordanul la vest, pe toată lungimea lui, Arnonul la sud, pustiiul Arabic la est și arameii (sirienii) la nord, împărțiți în cheșuriți și maacatiți (Deut. 3,14), în munții Liban, acoperind un teritoriu de 200 km de-a lungul Iordanului cu adâncimi la est între 40 de km, în dreptul amoniților din sud est și 90 de km în nord, în dreptul munților Vasan¹⁷. Amoniții au rămas la est de acest teritoriu, evreii neavând voie să se atingă de ei conform poruncii Domnului (Deut. 2,19).

Deși rude cu evreii, cele două neamuri, amoniții și moabiții, i-au tratat cu răceală și chiar dușmănie pe aceștia văzând în ei doar un alt popor care le

¹⁴ Gen.(r.) prof.dr. Vasile I. Mocanu, col.(r.) conf.univ.dr. Emil Ion, *Istoria militară a lumii (campanii, bătălii, lupte, asedii)*, vol. 1, Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”, București, 2006, p. 13.

¹⁵ Josephus Flavius, *op. cit.*, IV, 5, 2, p. 196.

¹⁶ *Ibidem*, IV, 5, 3, p. 197.

¹⁷ Pr.prof.dr. Dumitru Abrudan; diac.prof.dr. Emilian Cornițescu, *op. cit.*, p. 71.

amenință existența. Prin urmare și Dumnezeu a poruncit poporului său să nu fuzioneze cu aceștia, iar de o va face, nici a zecea generație născută dintr-o căsătorie mixtă de acest gen, să nu se considere ca făcând parte complet, beneficiind de toate drepturile, din „*obștea Domnului*”. „*Să nu le dorești pace și fericire în toate zilele tale în veci*” (Deut. 23,3-6).

Cetățile cucerite și pustiite au fost abandonate temporar, luându-se din ele doar ceea ce putea fi folositor. După încheierea operațiilor militare de la est de Iordan, aceste ținuturi ale amoreilor au fost date triburilor israelite descendente din Ruben, Gad și jumătate din Manase, adică fiilor acestuia, Machir și Iair, prin descendenții lor. Aceștia au refăcut unele cetăți distruse, au alungat rămășițele amoreilor rămase acolo, au schimbat numele cetăților cucerite așa cum au dorit ei și au mai zidit altele noi, în punctele considerate strategice, pentru a se instala ferm în acest pământ servind ca bază de lansare pentru traversarea Iordanului¹⁸. Cetățile au păstrat familiile evreiești și bunurile lor la adăpost, în timpul în care soldații acestor triburi vor traversa Iordanul, alături de celelalte seminții israelite, pentru a le ajuta la cucerirea Canaanului (Numerii 32, 33-42).

Campania desfășurată în nord i-a făcut pe evrei mai hotărâți, mai încrezători în sine, mai bogați în aur, argint, sclavi și turme și mai experimentați în arta războiului. Totuși, ei nu s-au transformat într-un popor cotropitor, dornic de jaf, crimă și cuceriri teritoriale pentru a-și face mai ușoară viața, ci s-au luptat doar cu cei care le-au refuzat pacea și s-au făcut ei singuri dușmani.

Noi încercări pentru armată

O perioadă de acalmie după distrugerea amoreilor conduși de cei doi regi, Sihon și Og (Deut 31,4) a permis regruparea trupelor înapoi în partea sudică a teritoriului cucerit, în șesurile Moabului, la est de Iordan, în fața cetății Ierihonului, în locul numit Araboth¹⁹. Aici exista o amenințare ce urma să-și arate forțele venind din partea sudică, moabiții (destul de înfricoșați) și madianiții, populație nomadă din sudul Mării Moarte, care se deplasa adesea chiar până la Muntele Sinai în Sud, iar în nord, până la teritoriul moabiților²⁰. Moise nu dorea să se treacă la traversarea Iordanului, pentru a cuceri Țara Canaanului, fără a avea spatele asigurat.

Conflictul urma să izbucnească în funcție de împrejurări. Moabiții, cei mai apropiați teritorial, încă nu-și precizau atitudinea față de poporul evreu, din cauza unei stări de nehotărâre din partea conducătorului lor, „*Balac, fiul lui Sefor,*” înfricoșat de numărul mare al soldaților evrei și de succesele

¹⁸ Isidor Epștain, *Iudaismul*, Editura Hasefer, București, 2001, p.36.

¹⁹ XXX, *Septuaginta*, p. 506.

²⁰ Pr.prof.dr. Dumitru Abrudan; diac.prof.dr. Emilian Cornițescu, *op. cit.*, p.114.

militare obținute până atunci (Numerii 22, 2-3). Evreii nu aveau voie să-i atace pe moabiți, fiind opriți de Dumnezeu (Deut 2,9), dar acest aspect era necunoscut moabiților²¹. Aceștia au făcut alianță cu madianiții.

Observând puterea militară a evreilor, capacitatea de luptă, atitudinea necruțătoare împotriva învinșilor, moabiții s-au înfricoșat și au căutat scăpare pe două căi simultan. Prima, printr-o alianță cu vecini interesați și ei în stârpirea noilor veniți din Egipt. A doua cale, prin folosirea magiei pentru diluarea forței militare a evreilor, apelând la un vrăjitor vestit, „*Valaam, fiul lui Beor în Petor, care e așezat lângă râul Eufrat*” (Numerii 22,5). Dar Dumnezeu, care nu suferă intervenții în ordinea naturală a lucrurilor, precum magia și vrăjitoria, a întors intenția de blestemare a poporului evreu în binecuvântare, datorită recunoașterii unor merite deosebite clădite pe credința lor religioasă.

Dumnezeu „nu vede nedreptate în Iacov și nu zărește silnicie în Israel: Domnul Dumnezeul său este cu el și în mijlocul lui se aude strigăt de veselie ca pentru un împărat. Dumnezeu l-a scos din Egipt, puterea lui este ca a unui taur. Pentru că nu este vrăjitorie în Iacov, nici farmece în Israel ..iată un popor care se ridică asemenea unei leoaice și ca un leu se scoală, care nu se culcă până n-a sfâșiat prada și până n-a băut sângele ucișilor” (Numerii 23, 21-24).

În urma insuccesului său, Valaam a adoptat o altă strategie. Mergând pe firul slăbiciunilor umane, a sfătuit pe moabiți și madianiți să-și trimită fetele și femeile ce se prostituau în cinstea zeului Baal-Peor²², pentru a-i corupe pe soldații evrei la idolatrie²³, determinându-i la schimbarea credinței lor (Numerii 31,16). Îndepărtarea de Dumnezeu urma să le aducă, în mod firesc, și îndepărtarea scutului care-i apăra și forța divină care le croia drum printre dușmani mai puternici decât ei. Dornici de scăpare din această amenințare, conducătorii popoarelor respective l-au ascultat, procedând în consecință.

Pentru armata poporului Israel, această perioadă de retragere în sud-vestul teritoriului cucerit a părut benefică, soldații odihnindu-se îndelung după o campanie fulger, dobândind totuși o „prea mare încredere în puterea lor”²⁴. Dar acalmia a avut efecte negative nebanuite, deoarece le-a deteriorat capacitatea de luptă și motivația acesteia. Bărbații evrei au început să relaționeze cu fete și femei moabitence și madianite împodobite cuceritor, ajungând la relații trupești cu acestea, dorind uneori chiar o căsătorie. Starea psihologică a soldatului s-a modificat, dobândind alte preocupări, mai ales că relația nu s-a oprit doar aici, ci s-a aprofundat în sensul unei fuzionări culturale cu grave implicații religioase și morale.

²¹ Josephus Flavius, *op. cit.*, IV , 6, 2, p. 198.

²² Pr.prof. Athanase Negoită, *Istoria Religiei Vechiului Testament*, Editura Sofia, București, 2006, p.95.

²³ Josephus Flavius, *op. cit.*, IV, 6, 6, p. 201.

²⁴ Ibidem, IV , 6, 1, p. 197.

Moabitențele aparțineau unui popor idolatru și politeist, care se închina, în principal, zeului Baal – Peor (Beelphegor)²⁵. Fără ideea de castitate, de moral și imoral, moabitențele, ca și toate femeile cananeence, practicau un cult senzual al naturii²⁶, această patimă fiind dezvoltată tot mai mult (Lev. 18, 21-24), ceea ce a reprezentat o atractivitate și o cursă pentru bărbații evrei. Canaaneeii erau preocupați de riturile fertilității, ceea ce implica prostituția sacră²⁷. Fuzionând cu moabitențele, unii evrei au început să se închine și ei la Baal – Peor, punând succesele militare de până atunci pe seama propriei vitejii, uitând de credința monoteistă, care i-a condus și i-a unit. Un eventual atac împotriva madianiților sau moabiților nu mai putea avea sorti de izbândă, deoarece nu toți soldații evrei gândeau unitar, și anume de a vedea în aceștia dușmani ce trebuie nimiciți.

Nici credința religioasă nu-i mai unea ca până atunci. Majoritatea credeau în Dumnezeu adevărat care i-a condus și i-a adus până aici, dar alții aveau o opinie și o credință separată, creând o breșă periculoasă în crezul luptei, în starea psihologică a soldatului care trebuie să facă masă comună cu restul armatei. „De vreme ce acum credeau în mai mulți zei, le și aduceau jertfe după datina acelor popoare, se ospătau cu mâncăruri străine și, făcând toate după cum le dictau femeile, s-au abătut de la legea lor”²⁸.

Opinia separată, o altă credință, o altă viziune mai puțin războinică asupra dușmanului, o motivație îndoielnică a luptei, constituiau veritabile pericole pentru orice armată pusă în situația de a opera mișcări tactice pe câmpul de luptă. Ce motivație militară coerentă mai puteau avea astfel de soldați? Chiar și soldatul fricos trebuia exclus din rând pentru a nu altera curajul tovarășilor săi (Deut. 20, 8), măsură radicală practică și în alte armate.

Dumnezeu nu putea lăsa la întâmplare o astfel de situație, „pentru că orice păcat atinge direct pe Dumnezeu”²⁹ (Ps. 51, 5-6, Numerii 5,6) și i-a insuflat lui Moise nevoia epurării armatei și poporului (deoarece orice tânăr de la 20 de ani în sus era considerat bărbat și capabil de a purta o luptă, așadar devenea soldat – Numerii 26, 1). Judecătorii fiecărui trib au exclus din rândurile lor pe cei care păcătuiseră închinându-se zeului Baal – Peor, omorându-i pentru a fi un exemplu în ochii celorlalți. Spre deosebire de decimările practicate mai târziu în armata romană, aici sunt pedepsiți chiar vinovații. Poporul, armata, aveau nevoie să fie uniți sub aceeași credință pentru a alcătui o forță capabilă acum să-și urmărească același țel – câștigarea țării promise. Lascivitatea morală și religioasă a costat viața a 24.000 de luptători (Numerii 25,1-9), „orbiți de iubire”³⁰, care erau considerați pierduți oricum din punct de vedere militar.

²⁵ XXX, *Septuaginta*, p. 496.

²⁶ Pr.prof.dr. Dumitru Abrudan; diac.prof.dr. Emilian Cornițescu, *op. cit.*, p. 105; pr.prof. Athanase Negoită, *op. cit.*, p. 108.

²⁷ Raymond E. Brown; Joseph A.Fitzmyer; Murphy E. Roland. *op. cit.*, p.403.

²⁸ Josephus Flavius, *op. cit.*, IV , 6, 9, p. 203.

²⁹ Pr. Prof. Athanase Negoită, *op. cit.*, p.127.

³⁰ Josephus Flavius, *op. cit.*, IV, 6, 9, p. 203.

Pregătiri psihologice

După epurarea armatei lor de elementele care o periclita, evreii sunt gata de luptă. Pedepsa celor ce au greșit i-a electrizat și i-a determinat să se trezească din beția victoriilor succesive și să-și aducă aminte de țelul călătoriei lor, de toată suferința îndurată în cei 40 de ani în Sinai, de pericolele prin care au trecut și de faptul că Dumnezeu lor, Dumnezeul părinților lor este Singurul și Adevăratul Dumnezeu. Acesta îi ocrotește, dacă își vor păstra credința în El, ceea ce le va aduce împlinirea promisiunii de a primi o țară și binecuvântarea Lui de a o stăpâni.

Pentru a le recâștiga încrederea în forțele proprii, ca urmare a pierderii celor 24.000 de ostași, Dumnezeu poruncește lui Moise și lui Eleazar, noul arhiereu ce l-a înlocuit pe Aaron, să numere din nou pe „cei care atinseseră vârsta mânării armelor”³¹ „...de la 20 de ani în sus, pe toți cei buni de război în Israel” (Numerii 26,1). Recensământul, al doilea săvârșit după ieșirea din Egipt și după câteva campanii militare de-a lungul mai multor ani, a evidențiat faptul că poporul Israel poate beneficia de un număr de 601.730 de luptători (Numerii 26,51), un total mulțumitor și demn de încredere, cu puțin mai mic decât recensământul precedent, reflectând o armată hotărâtă și călită datorită ultimelor lupte victorioase.

Pentru a-i determina și mai mult să fie uniți în acțiunile ce se vor întreprinde, Dumnezeu îi încredințează prin Moise că fiecare luptător va primi partea sa de pământ în contul seminției de care aparține. Acest pământ va fi folosit în beneficiul personal și spre moștenirea propriei familii (Numerii 26, 53-54). Și pentru a nu exista suspiciuni în privința vreunei părtiniri, ceea ce strică încrederea și coeziunea dintre oameni, pământul nu va fi împărțit în mod subiectiv, unii primind un pământ mănos, iar alții mai puțin productiv, ci pământul va fi împărțit prin tragere la sorți (Numerii 26,55), ceea ce însemna pentru ei cu totul altceva decât rodul întâmplării, al hazardului.

Pentru evreii care înțelegeau prezența și lucrarea continuă a lui Dumnezeu în lume, ca unic și atotputernic Dumnezeu, hazardul nu există, ci totul se petrece prin știința, permisiunea și în conformitate cu planurile divine, care-și au propriul raționament. Așadar, tragerea la sorți era înțeleasă nu ca procedură ce promovează întâmplarea, hazardul, ci ca o intenție a lui Dumnezeu de răsplătire corectă a fiecărui soldat și a fiecărei seminții (trib) din care face parte, ceea ce merită pentru curajul, dârzenia și avântul plin de tenacitate de care a dat dovadă. O răsplătire corectă și deplină nu doar a faptei privită din exterior, ci și a cugetului, a intenției interioare, a gândului care trebuie să fie sincer, curat și devotat cauzei comune.

Acest procedeu avea darul de a crea o stare de curaj și încredere totodată, pentru fiecare trib iudaic, o dorință de afirmare a propriilor forțe, o

³¹ *Ibidem*, II, 15, 1, p. 118.

competitivitate productivă, eliminând pericolul eludării conflictului militar, al evitării luptei în detrimentul angajării unui alt trib, sau chiar al nesprijinirii acestuia în caz de nevoie. Fiecare trib avea toate motivele să arate tot ceea ce poate și de ce anume este în stare, urmând ca jertfa lor de sânge să fie răsplătită nu în mod uman, ceea ce implică inevitabil subiectivism și părtinire, ci de către Dumnezeu, care le vede și le știe pe toate, pe Care nu poți să-L minți și Care rămâne întotdeauna consecvent în hotărârile Sale (Numerii 23,19). Fidelitatea credinței față de El aducea inevitabil biruință în războaie și răsplățiri materiale.³² Cucerirea aceluia pământ va însemna încheierea operațiilor militare ofensive și trecerea la o viață pașnică, în care poporul lui Dumnezeu va trăi în pace cu vecinii săi, având toată ocrotirea divină dacă îl vor cinsti și respecta pe Dumnezeul părinților lor (Dumnezeul lui Avraam, Isac și Iacov), ca pe unicul Dumnezeu.

Moise era înaintat în vârstă și din pricina greșelilor sale urma să fie și el pedepsit prin faptul de a nu intra în țara promisă (Numerii 27, 12-14). Tocmai de aceea, pentru a nu apărea pericolul sciziunilor, a taberelor călăuzite de diverse interese, pentru a lăsa în urmă, un popor unit, capabil de înfăptuiri mărețe, el își desemnează, încă din viață succesorul la conducerea poporului Israel (Numerii 27, 15-18). „Moise și-a dat seama că nu mai poate conduce armata, a înțeles că nu o mai poate comanda, cu toate că el i-a scos din Egipt”³³.

Cel care i-a condus efectiv în lupte, care s-a arătat absolut încrezător în cuvintele Domnului, care s-a învrednicit de a fi alături de Moise în clipele grele de anarhie populară (Ieșire 32, 17-35), acela are tot meritul recunoscut atât de către Dumnezeu, dar și de către popor, de a fi succesorul lui Moise³⁴.

Iosua Navi nu-l poate înlocui pe Moise pe planul revelațional, al reformelor religioase rânduite până atunci, al mijlocirii dintre om și Dumnezeu, dar are personalitatea necesară păstrării coeziunii celor 12 triburi, pentru că nu i se poate reproșa nimic și toți văd în el un succesor demn al celui care i-a condus până atunci. Prin faptul că însuși Moise îl investește în această funcție, conform indicațiilor lui Dumnezeu (Deut. 1,38), îi dă sfaturi cum să procedeze pe viitor atât în fața arhiereului Eleazar (deținătorul puterii sacerdotale), cât și în fața poporului (Numerii 27, 22-23), orice tentativă de anarhie militară este stinsă din fașă.

Iosua Navi, „generalul” luptelor, devine acum un conducător permanent al poporului, un „șef militar”³⁵, beneficiind nu doar de acordul lui Moise și încuviințarea poporului, ci îndeosebi de alegerea lui Dumnezeu în

³² Pr.prof. Athanase Negoită, *op. cit.*, p. 72.

³³ Origen, *Scrieri alese. Din lucrările exegetice la Vechiul Testament, Omilia la cartea Iosua, Omilia 1*, PSB 6, Editura IBMBOR, București, 1981, p.231.

³⁴ Petre Semen, Ilie Melniciuc- Puică, *Așteptând mântuirea*, Editura Trinitas, Iași, 1999, p. 115.

³⁵ Ovidiu Drîmba, *op. cit.*, p. 170.

privința sa și de confirmarea divină manifestată prin arhiereul Eleazar, care, la solicitarea noului conducător, consultă pe Dumnezeu prin sorții Urim și Turim în privința problemelor de viitor. Dacă Dumnezeu îi răspunde, arhiereul oficiază mijlocirea de la om la Dumnezeu, iar Moise și-a pus mâinile pe capul lui pentru a-i transmite binecuvântarea necesară unei asemenea slujiri, Iosua Navi devine conducătorul incontestabil al poporului evreu, un „rege” nedeclarat, pentru că îndeplinește de fapt funcția de „general” al armatei și călăuzitor al poporului pentru a-l conduce la destinație.

Poporul rămâne unit sub un singur conducător, ferit de insurecții armate, de lupte fratricide, de alegeri părtinitoare, de moștenirea rolului de conducător³⁶ (Moise avea doi fii, Gherșon și Eleazar), care au darul de a slăbi încrederea și coeziunea necesară unui popor ce urmărește un obiectiv precis: dobândirea unei case revendicând moștenirea părintească (Deut 2, 12), (terenul cumpărat de Avraam pentru familia sa în fața cetății Hebron, cu peștera Macpela și stejarul Mamvri, Facere 23, 2-20), având acordul și susținerea Domnului părinților lor (Deut. 1,8).

O mutare strategică – acțiunea fulger contra Madianiților

Evenimentele militare sunt presante, cele două popoare din sud, moabiții și madianiții sunt în stare de război, dar evreii fac o nouă mișcare strategică. Trecând de-a lungul graniței Moabiților cu Marea Moartă, îi evită pe aceștia și îi atacă prin surprindere pe madianiții aflați mai departe, în sud. Împotriva acestora, evreii aveau resentimente datorită femeilor madianite care prin atracțiile lor, alături de moabitence, au condus la convertirea celor 24.000 de israeliți la Baal-Peor (Numerii 25,17-18). Acești oameni pierduți au stârnit setea de răzbunare a evreilor³⁷, manifestată nu în furie oarbă, ci într-o acțiune cu caracter strategic.

Pentru a nu lăsa descoperită tabăra evreilor din șesurile Moabului și pentru a nu pune în pericol teritoriul cucerit de la amarei, ispitindu-i pe amoniți și moabiți să-i atace prin surprindere pe la spate, în această expediție militară nu pleacă toată armata, ci doar câte un detașament de 1.000 de oameni din fiecare seminție, ceea ce înseamnă un corp expediționar de 12.000 de oameni. Aceștia sunt totuși aleși dintre cei mai viteji și mai experimentați soldați din fiecare trib.

Factorul psihologic nu este neglijat, ostașii fiind conduși de fiul arhiereului în funcție³⁸: „Finees, fiul preotului Eleazar, fiul lui Aaron: și

³⁶ Origen. *Scrieri alese. Din lucrările exegetice la Vechiul Testament, Omilii la cartea Numerii, Omilia 22, 4*, PSB 6, Editura IBMBOR, București, 1981, p. 194.

³⁷ Josephus Flavius, *op. cit.*, IV, 6, 13, p. 205.

³⁸ „Acest Finees era înzestrat cu atâta cutezanță sufletească și cu o neasemuită putere trupească, încât în orice acțiune primejdioasă pe care o întreprindea, nu se oprea până n-o ducea la capăt, dobândind o victorie deplină”. *Ibidem*, IV, 6, 12 p. 205.

acesta avea în mâinile sale vasele sfinte și trâmbițele de strigare” (Numerii 31,6). Sentimentul ocrotirii divine, al prezenței lui Dumnezeu în mijlocul oastei Sale, era deosebit de important. Vasele sfinte erau vasele de aur (Ieșirea 25, 29), în care se strângea sângele animalelor aduse ca jertfă lui Dumnezeu, pentru a fi vărsat la baza altarului, pe pământ, sau pentru a se stropi cu el perdeaua dintre Sfânta și Sfânta Sfintelor³⁹. Trâmbițele de strigare erau confecționate din argint (Numerii 10,2) și aveau dublu rol: dirijarea triburilor israelite în privința deplasării prin pustiu și chemarea întregului popor pentru rugăciune la cortul mărturiei sau numai a căpeteniilor triburilor pentru diverse probleme.

Aceste trâmbițe, prin sunetul lor puternic, aveau acum darul de a îmbărbăta inimile soldaților, de a-i provoca să-și manifeste dorința de luptă prin strigăte puternice, așa cum se practica și în alte armate⁴⁰, iar toate aceste sunete cumulate, anunțau atacul susținând iureșul luptătorilor porniți decisiv să zdrobească liniile inamice. Sunetul trâmbițelor folosite numai de către preoți era interpretat și ca o chemare a lui Dumnezeu în privința acțiunii ce se desfășoară de către evrei, pentru a solicita ajutorul divin și a obține biruința (Numerii 10,9). Preoții, chiar și prin această acțiune a lor, rămâneau încă o dată mijlocitori între omul obișnuit și Dumnezeu. Aceste obiecte cultice, dar și cu rol administrativ-organizatoric, însoțeau acum armata pentru a le aminti soldaților că Dumnezeul adevărat este cu ei, îi veghează pentru a le da curaj în luptă, ocrotire și biruință.

Atacul a fost hotărât măturând așezările madianiților, ucigând pe toți bărbații, inclusiv pe „regii” acestora, Evi, Rechem, Țur, Hur și Reba, conducători ai unor cetăți deosebite. Alianța dintre madianiți și moabiți nu a funcționat, ultimii fiind prea înfricoșați pentru a veni în ajutorul madianiților, sau pentru a efectua o diversiune, atacând tabăra israelită din șesurile Moabului, în fața cetății Ierihon. Existența mai multor „regi” ai madianiților a provocat, probabil, și lipsa de unitate și coerență în tabăra lor, consecință normală când nu există o conducere unitară⁴¹. Tot ceea ce s-a putut valorifica a fost luat ca pradă, fiecare soldat evreu agonisindu-și bunuri. Acest aspect nu a constituit o prioritate a soldatului, așa cum s-a întâmplat în numeroase bătălii ale Antichității, periclitând succesul militar⁴². Femeile și copiii au fost duși în robie împreună cu turmele și celelalte bunuri, evreii nefiind interesați de ocuparea zonei. Tocmai de aceea au dorit eliminarea madianiților de pe scena istorică și din acest motiv au distrus toate așezările, cetăți și sate, cu ajutorul focului, lăsând în urma retragerii doar cenușă.

³⁹ Conf.dr. Petre Semen, *Arheologia biblică în actualitate*, Editura Trinitas, Iași, 1997, p. 195, pr.prof.dr. Dumitru Abrudan; diac.prof.dr. Emilian Cornițescu, *op. cit.*, p. 278.

⁴⁰ Gen.(r.) prof.dr. Vasile I. Mocanu; col.(r.) conf.univ.dr. Emil Ion, *op. cit.*, p. 16.

⁴¹ *Ibidem*, p. 21.

⁴² *Ibidem*, p. 20.

Experiența militară de până atunci și faptul că a participat doar elita armatei, a permis organizarea unui atac hotărât încununat de succes deplin. Madianiții au fost atât de copleșiți încât aproape nici nu au mai opus rezistență. Comandanții evrei a peste 1.000 de oameni au raportat la întoarcere faptul că nu au pierderi în rândurile lor. Acest fapt i-a mirat și pe ei, înțelegând că Dumnezeu este cel care le-a asigurat o victorie atât de răsunătoare, acțiunea fiind în plan spiritual, o intenție din partea lui Dumnezeu de a arăta că nu există zeul Baal-Peor, la care se închinau madianiții și care ar fi trebuit să-i ajute. Lupta aceasta a fost o luptă a lui Dumnezeu împotriva „dumnezeilor” mincinoși adorați de popoarele rătăcite de la cunoașterea adevărată, niște zeități inexistente de fapt.

Știind câtă vărsare de sânge s-a petrecut, căpeteniile peste miile și sutele de soldați au vrut să dăruiască „prinos Domnului” o parte din aurul strâns ca pradă, sub formă de „lanțuri, brățări, inele, cercei și salbe”, pentru curățirea sufletelor lor înaintea lui Dumnezeu. Darul a totalizat 16.750 de sicli, măsură de greutate în circulația financiară orientală a acelor timpuri, totalizând o valoare de 192,628 Kg aur (1 siclu = 11,4 gr).⁴³

Pentru ca prada în sclavi, turme și bunuri să nu constituie un bun dobândit doar de către participanții la acțiune, toate acestea au fost aduse la Moise, în șesurile Moabului, pentru a fi împărțite cu restul poporului evreu. Măsura acesta a avut darul de a tempera orice tendință de revoltă, de nemulțumire populară, ce putea conduce la separări tribale, la lupte fratricide și dezbinare.

Participanții la acțiune au primit jumătate din ceea ce s-a adus la Moise, iar cealaltă jumătate a fost împărțită, în mod egal, poporului (Numerii 31,27). Prada a fost deosebit de bogată: 675.000 de oi, 72.000 de boi și 61.000 de asini, „fiindcă madianiții trăiau în mare bogăție și fast”⁴⁴. Pentru a nu se mai produce aceleași păcate în privința ademenirii bărbaților, de către femeile moabitence, spre păcat trupesc și implicit religios, prin uitarea Domnului adevărat și închinarea la Baal-Peor, s-a luat decizia uciderii tuturor femeilor madianite care au cunoscut bărbat, dar și a copiilor de parte bărbătească, pentru a exclude posibilitatea continuității poporului madianit. Doar fetele, în număr de 32.000, au fost lăsate în viață devenind sclave ale poporului evreu, având totuși un statut social mai bun decât al sclavilor din cadrul altor popoare ale Antichității⁴⁵, cu posibilitatea eliberării necondiționate sau a îmbunătățirii situației domestice, unele dintre ele ajungând soții ale evreilor, într-un statut de totală legitimitate⁴⁶. Iureșul luptei a adus și moartea vrăjitorului Valaam, fiul lui Beor (Numerii 31, 8).

⁴³ Conf.dr. Petre Semen, *op. cit.*, p. 74.

⁴⁴ Josephus Flavius, *op. cit.*, IV, 6, 1, p. 207.

⁴⁵ Petre Semen, Ilie Melniciuc- Puică, *op. cit.*, p. 78.

⁴⁶ Pr.prof.dr. Dumitru Abrudan; diac.prof.dr. Emilian Cornițescu, *op. cit.*, pp. 133-134.

Această campanie strălucită a avut efect benefic asupra poporului Israel din mai multe motive. S-a eliminat un pericol militar care amenința spatele campaniilor militare de cucerire a Canaanului. Văzând și dezastrul madianiților, amoniților și moabiților s-au înfricoșat și mai mult căutând să nu-i provoace pe evrei, ci să caute pacea și liniștea.

Poporul s-a îmbogățit material prin prăzile bogate care s-au adus, ceea ce va asigura bunăstarea familiilor în perioada în care bărbații vor fi plecați departe, în alte campanii militare din Canaan⁴⁷.

Dar cea mai importantă consecință a fost pe plan psihologic și spiritual. Evreii au conștientizat faptul că pot alcătui o forță indestructibilă dacă rămân atașați complet Dumnezeului lor, Care i-a salvat de nenumărate ori. Acest Dumnezeu, Domnul puterilor (Iosua 6, 17), este Dumnezeul cerului și al pământului, (Isaia 66, 1), singurul Dumnezeu adevărat, Dumnezeul lui Avraam, Isaac și Iacov, (Ieșire 6, 3), care nimicește credința în zeități și pe cei care, înșelându-se, se închină aceloră⁴⁸.

Toate aceste campanii războinice au avut darul de a pregăti din punct de vedere militar poporul evreu proaspăt afirmat în lume⁴⁹. Chiar dacă anumite teritorii au fost ocupate în estul Iordanului, pentru a fi folosite ulterior de către anumite triburi, țelul adevărat era de fapt cucerirea țării Canaan, pentru a o face propria țară în virtutea voinței dumnezeiești (drept divin) și a unui drept de moștenire (drept istoric).⁵⁰ Următoarele acțiuni militare se vor concentra doar asupra acestui obiectiv.

Cucerirea Canaanului

După liniștirea oricăror tensiuni la est de Iordan, datorită dominării militare evidente din partea evreilor, poporul este gata să pășească în noua țară sub conducerea lui Iosua Navi.

Moise a murit la vârsta de 120 de ani în pământul Moabului și a fost înmormântat „în fața Bet-Peorului” (Deut. 34, 6-7), iar Dumnezeu l-a îmbărbătat pe Iosua pentru misiunea care-l aștepta cu cuvintele: „nimeni nu se va putea împotrivi ție, în toate zilele vieții tale. Precum am fost cu Moise, așa voi fi și cu tine: nu Mă voi depărta de la tine și nu te voi părăsi. Fii tare și curajos, că tu vei împărți poporului acestuia, prin sorți, țara pe care M-am jurat părinților lor să le-o dau” (Iosua 1, 5-6).

⁴⁷ „Apoi evreii au dus o viață fericită, căci prin vitejia lor își agonisiseră aceste mari avuții și nici o tristețe sau supărare nu le-a întunecat bucuria adusă de foloasele lor”. Josephus Flavius, *op. cit.*, IV, 7, 1 p. 207.

⁴⁸ „De altfel războaiele purtate de israeliți au avut aproape întotdeauna un caracter religios, ei înșiși privindu-se mai degrabă ca o religie, decât ca un neam sau o rasă distinctă.” Pr. Ioan Sorin Usca, *Vechiul Testament în tâlcuirea Sfinților Părinți. Iosua*, Editura Christiana, București, 2004, p. 66.

⁴⁹ Isidor Epștain, *op. cit.*, p. 36.

⁵⁰ Petre Semen, Ilie Melniciuc- Puică, *op. cit.*, p. 76.

La comanda lui Iosua, israeliții s-au pregătit de traversarea Iordanului, probabil în anul 1240 î. Hr.⁵¹. În fața lor, pe celălalt mal, se afla cetatea Ierihonului, una dintre cele mai vechi așezări umane cunoscute cu existență neîntreruptă⁵². Din semințiile lui Ruben, Gad și jumătatea lui Manase, datorită moștenirii teritoriale primită în estul Iordanului pe locul amoreilor, doar bărbații buni de luptă s-au pregătit de drum, aproximativ 40.000 de războinici (Iosua 4, 13), familiile lor rămânând în așezările întărite pe care le-au capturat sau construit. „După ce, potrivit promisiunii făcute, au primit ținutul și au întărit orașele cu lucrări de fortificație, aceștia și-au adus copiii, soțiile și toate lucrurile care ar fi însemnat o piedică în timpul marșurilor”⁵³.

Pregătirile au durat trei zile, timp în care și-au strâns corturile, și-au verificat armele, au strâns turmele, au împachetat lucrurile pentru a le urca pe asini și au pregătit merinde. Deși deplin încrezător în ocrotirea lui Dumnezeu, Iosua nu procedează ca un conducător mândru, lipsit de prevedere, ci trimite doi tineri să iscodească cetatea Ierihonului (orașul finicilor, cetatea parfumurilor)⁵⁴, pentru a se informa în privința stării militare și sociale a orașului. Aceștia au intrat ziua în cetate, când porțile erau deschise și au fost observați datorită hainelor și, probabil, a trăsăturilor fizionomice particulare, ca fiind dintre israeliți. Ei reușesc să se ascundă cu ajutorul unei localnice, pentru a fugi din cetate peste zid, în timpul nopții, coborând pe o frânghie, dar nu s-au dus înapoi spre Iordan, unde îi căutau urmăritorii, ci au plecat în direcție opusă, în munți, unde nu s-ar fi gândit nimeni să-i caute. După trei zile, timp în care fervoarea urmăritorilor s-a resemnat, s-au întors la Iosua cu o veste foarte importantă, nu militară, ci de ordin psihologic⁵⁵. Canaaneeii erau cu toții înspăimântați și demoralizați de ceea ce presupuneau că îi așteaptă, iminenta invadare a Canaanului de către israeliți (Iosua 2).

Iordanul a fost traversat în chip minunat, apa oprindu-se din curgere datorită Chivotului legământului purtat de preoți, care s-au oprit în mijlocul albiei⁵⁶ (Iosua 3). Evreii au stabilit o nouă tabără pe malul vestic al Iordanului și nu s-au grăbit să atace Ierihonul. Minunata traversare a Iordanului a avut un puternic efect psihologic asupra populației canaanite (Iosua 5, 1), care nu a avut astfel curajul să-i atace pe evrei. Acest răgaz a permis evreilor să serbeze

⁵¹ *Ibidem*, p. 116. Datarea evenimentelor este destul de dificilă, moartea lui Iosua poate fi plasată către anul 1200 î. Hr., Pr. Ioan Sorin Usca, *op. cit.*, p. 160.

⁵² Ierihonul își are începuturile în preistorie, 8000 î. Hr., pr.prof.dr. Dumitru Abrudan; Diac. prof.dr. Emilian Cornițescu, *op. cit.*, p. 17.

⁵³ Josephus Flavius, *op. cit.*, IV, 7, 3 p. 208.

⁵⁴ Pr. Ioan Sorin Usca, *op. cit.*, p.15.

⁵⁵ *Ibidem*, p. 21.

⁵⁶ „Cortul legământului era îndrumător al poporului lui Dumnezeu. Preoții și leviții se opriră, iar apele, ca impresionate de respect în fața slujitorilor lui Dumnezeu, s-au oprit din curgerea lor, s-au strâns grămadă și au îngăduit trecerea poporului lui Dumnezeu fără teamă”. Origen, *Scrieri alese. Din lucrările exegetice la Vechiul Testament, Omilii la cartea Iosua, Omilia 4, 1*, pp. 241-242.

pentru prima dată Paștile în pământul făgăduit și să se procedeze la tăierea împrejur a tuturor bărbații care nu primiseră încă pe corpul lor, semnul legământului lui Avraam cu Dumnezeu. Mana care i-a hrănit timp de patruzeci de ani în pustiu, a încetat să mai cadă, evreii folosind de acum înainte, roadele pământului ocupat pentru hrănirea lor (Iosua 5, 11-12).

Când bărbații s-au însănătoșit, depășind slăbiciunea fizică provocată de tăierea împrejur, Iosua a fost pregătit să cucerească Ierihonul. Această acțiune finalizată cu un succes răsunător, constituie un fapt neobișnuit, deoarece evreii nu s-au bazat aici pe forța armelor pentru a cuceri cetatea, așa cum au procedat cu amoreii și madianiții, ci succesul s-a datorat acțiunii lui Dumnezeu, care le-a predat cetatea evreilor printr-un fapt minunat, „lipsit de logică militară, reprezentând mai degrabă un ritual religios”⁵⁷.

Evreii au fost îndrumați să înconjoare cetatea o dată pe zi, într-un cortegiu ce purta Chivotul legii precedat de toți soldații pregătiți de luptă, împreună cu șapte preoți cu trâmbițe din corn de berbec și urmat de restul poporului. Șase zile au procedat așa, auzindu-se doar trâmbițele preoților, înconjurând cetatea cu porțile ferecate și baricadate complet, încât nimeni nu intra și nu ieșea din aceasta (Iosua 6, 1-4). În a șaptea zi, au înconjurat cetatea de șapte ori, iar la semnalul preoților, soldații și poporul au strigat cu glas mare, provocând un gen de efect de rezonanță, cu impact asupra zidurilor de incintă, care s-au prăbușit complet simultan⁵⁸. Strigătele au fost „... exclamările unanime ale ostașilor, care strigă în momentul luptei pentru a încuraja în bătălie”⁵⁹. Evreii au năvălit din toate părțile cucerind cetatea, având grijă să distrugă totul, deoarece se afla sub blestem dumnezeiesc, aspect care le interzicea însușirea particulară a bunurilor de orice fel. Metalele însă, trebuiau să intre în patrimoniul Cortului Sfânt⁶⁰ (Iosua 6, 24). Dumnezeu poruncise: „Cetatea va fi sub blestem și tot ce este în ea e al Domnului puterilor, Voi însă să vă păziți foarte de tot ce este dat blestemului, ca să nu cădeți și voi sub blestem, dacă ați lua ceva din cele date spre nimicire și pentru ca asupra taberei lui Israel să nu vină blestemul și să-i aducă pieire. Tot aurul și argintul și vasele de aramă și de fier să fie sfințenie a Domnului și să intre în vistieria Domnului” (Iosua 6, 17-19).

⁵⁷ Pr. Ioan Sorin Usca, *op. cit.*, p. 41.

⁵⁸ „Mai degrabă am vedea în primele șase zile, un exercițiu ascetic, iar în strigarea poporului israelit urmată de căderea zidurilor o ilustrare a puterii rugăciunii colective. Dacă prăbușirea zidurilor ar fi fost urmarea fenomenului de rezonanță, procedeu folosit atunci de israeliți s-ar fi repetat în istorie.” *Ibidem*, p. 46.

⁵⁹ *Ibidem*, Omilia 7, 2, p. 248.

⁶⁰ „Totodată le-a poruncit să-i străpungă cu sabia pe toți prinșii lor și să nu dea semne de oboseală în uciderea vrăjmașilor, nici să-i cruțe, lăsându-se cuprinși de milă, și nici să fie ispitiți de dorința de a pune mâna pe prada dușmană din jur: să ucidă orice vietate și să nu-și însușească vreun lucru în folos propriu. Totodată le-a cerut ca tot argintul și aurul găsit să fie adunat grămadă și să fie dăruit Domnului ca pângă a prăzii primului oraș cucerit”. Josephus Flavius, *op. cit.*, V, 1, 5, p. 240.

Populația și toate bunurile materiale au fost distruse (Iosua 6, 21), cu excepția familiei femeii Rahab, căreia i s-a permis conviețuirea cu evreii datorită ajutorului salvator acordat iscoadelor⁶¹. Cetatea distrusă a Ierihonului a fost refăcută, mai târziu, de către Ozan din Betel (Iosua 6, 26).

Dar nu toți israeliții au putut accepta porunca de a nu se atinge de bunurile rânduite spre distrugere, neglijând importanța blestemului declarat asupra cetății. Ademenitoarea tentație de a păstra pentru sine anumite bunuri (o haină pestriță, două sute de sicli de argint, un drug de aur de cincizeci de sicli), l-au determinat pe Acan din tribul lui Iuda, să încalce porunca lui Dumnezeu. Atitudinea lui a fost vinovată din două motive: metalele erau destinate vistieriei Cortului Sfânt, Acan devenind un hoț al celor ce aparțin lui Dumnezeu. Iar însușirea hainei a însemnat însușirea unui obiect ce trebuia nimicit, deoarece se afla sub blestem. Însușirea obiectului blestemat a atras, în mod firesc, efectul blestemului asupra persoanei și în consecință asupra comunității israelite, înțeleasă ca o mare familie în care binecuvântarea sau blestemarea unui personaj, provoacă efect direct asupra întregii comunități din care face parte, datorită stării spirituale generale la care fiecare om participă în mod direct, prin propria apartenență fizică și spirituală, care o formează și o determină pe cea comunitară. Prezența blestemului alungă inevitabil binecuvântarea, deoarece contrariile nu pot sta împreună.

Efectul s-a simțit imediat. O incursiune a trei mii de soldați evrei împotriva unei cetăți apropiate a amoreilor, numită Ai (Iosua 7, 7) și considerată lipsită de o apărare eficientă, s-a dovedit un eșec, israeliții fiind alungați. Înfrângerea a devenit importantă nu doar prin pierderea unor soldați și a obiectivului propus, ci mai ales prin modificarea factorului psihologic (Iosua 7, 5), aspect militar înțeles corespunzător, cu o mare valoare în întreaga istorie a omenirii.

Evreii se aflau în țara Canaanului într-un statut de cuceritori, înconjurați de popoare potrivnice, care luptau pentru independența lor. Succesele militare continue de până atunci le crease o imagine de războinici neînvinși, ceea ce demoraliza acele popoare și împiedica alcătuirea alianțelor. Acum, s-a dovedit că evreii pot fi învinși, că nu sunt atât de viteji și există șansa înfrângerii lor. „Ei fuseseră convinși că vor intra lesne în stăpânirea ținutului, fără ca oastea lor să sufere pierderi în cursul luptelor, precum le făgăduise Dumnezeu; iar acum, contrar așteptărilor lor, vedeau că și dușmanii îi pot învinge”⁶².

Sesizând modificarea acestui factor esențial de care au beneficiat evreii până atunci, Iosua își manifesta temerile în privința coalizării acestor forțe opuse spunând „ce să zic eu acum când Israel a fugit înapoi dinaintea vrăjmașilor săi? Auzind Canaaneeii și toți locuitorii țării, ne vor împresura și ne vor pierde de pe pământ” (Iosua 7, 8-9).

⁶¹ Aceasta era „... o desfrânată ospitalieră. Însă această desfrânată, care a primit pe solii lui Iisus, i-a primit cu scopul, desigur, de a nu mai fi desfrânată”. Origen, *op. cit.*, Omilia 1, 4, p. 234.

⁶² Josephus Flavius, *op. cit.*, V, 1, 12, p.242.

Prima măsură a fost identificarea celui care atrăsese blestemul asupra lor și pedepsirea acestuia, pentru a se stinge motivația prezenței răului cu efect asupra tuturor⁶³. Dumnezeu spunea într-o convorbire cu Iosua: „A păcătuit poporul și a călcat legământul Meu pe care l-am încheiat cu el; au furat din lucrurile date spre nimicire, au mințit și le-au pus printre lucrurile lor. De aceea, fiii lui Israel n-au putut sta împotriva vrăjmașilor lor și au fugit înapoi, căci au căzut sub blestem și nu voi mai fi cu voi de nu veți ridica blestemul dintre voi” (Iosua 7, 11-12). Acan cu întreaga sa familie a fost pedepsit cu moartea, o măsură drastică aplicată unei mici comunități umane cu efect asupra mării comunități israelite (Iosua 7, 24-26).

Următorul pas l-a constituit cucerirea cetății Ai, pentru a dovedi tuturor capacitatea de luptă a evreilor, ceea ce ar fi redresat imaginea periclitată, de cuceritori neînvinși. Cetatea a fost dobândită printr-o strategie deosebită. Un corp de armată israelit condus de Iosua, s-a arătat dimineța, în partea de răsărit a cetății, pentru a provoca la luptă, iar un alt corp de armată numărând 30.000 de luptători, s-a ascuns în timpul nopții în vecinătatea cetății, în partea de apus. Regele cetății și-a scos trupele pentru a angaja lupta în loc deschis, intenționând o desfășurare largă de forțe. Iosua a efectuat o manevră tactică. Atunci când ar fi avut loc încrucișarea armelor, armata israelită a întors spatele inamicului, părând că este panicată și evită lupta. Amoreii au fost cuprinși de entuziasm, crezând că vor dobândi un al doilea succes împotriva evreilor. Poporul din cetate se afla pe ziduri pentru a urmări derularea evenimentelor. Dorința de a birui, de a vedea faptele petrecute, dar și de a jefui pe cei căzuți în luptă, i-a făcut pe toți, soldați și popor, să alerge în urma evreilor părăsind cetatea rămasă neapărată și cu porțile deschise. Mâna lui Iosua cu sulița întinsă spre cetate, a dat semnalul apariției soldaților ascunși, care au intrat ușor și au început să dea foc. Fumul ridicat a constituit semnul reușitei strategice. Armata israelită care fugea, s-a oprit, s-a regrupat și s-a opus urmăritorilor. Poporul ieșit din cetate, observând fumul și pe soldații evrei care veneau acum din spate împotriva lor, a înțeles cursa în care a căzut și s-a adunat cât mai aproape de soldații lor, care se luptau cu o armată crezută demoralizată. Amoreii au fost prinși la mijloc și nu a scăpat nici unul cu viață, bărbați și femei, nici chiar cei ce se risipiseră fugind pe dealurile înconjurătoare. Evreii au omorât 12.000 de oameni, au ars cetatea și au împărțit prada obținută⁶⁴, recâștigând și renumele de soldați biruitori (Iosua 8, 1-29).

Poporul evreu conștientiza faptul că ei trebuie să cucerească pământul Canaanului, deoarece li se cuvine. Divinitatea era de partea lor, iar ei nu făceau altceva decât împlinirea unui act de dreptate (Iosua 10, 14). În plus, țara aceasta urma să fie sfințită prin eliminarea popoarelor idolatre și imorale

⁶³ Dumnezeu dorea să-i învețe pe evrei că suferința nu trebuie înțeleasă doar ca o pedeapsă, ci mai curând ca un stimul „... ce-i determină să se întoarcă la Domnul ca la singurul care poate izbăvi”. Petre Semen, Ilie Melniciuc- Puică, *op. cit.*, p. 93.

⁶⁴ „Israelitii au capturat o mulțime de copii, femei și robi, precum și un mare număr de bagaje și poveri. De asemenea, ei au luat pradă turme de vite și o sumedenie de bani (fiindcă ținutul era bogat), iar pe toate acestea Iosua le-a împărțit la Galgala între oștenii săi”. Josephus Flavius, *op. cit.*, V, 1, 15, p. 243.

care o întinau, ceea ce a însemnat pentru evrei conștientizarea desfășurării unui război sfânt⁶⁵. În același timp, evreii nu s-au transformat în soldați însetați de vărsare de sânge, în căutători de pradă care ușurează și îmbunătățește viața materială, ci erau deschiși în relațiile cu alte neamuri în afara celor canaanite.

Împreună cu ei mergeau și străini, oameni de alte neamuri (Iosua 8, 35), care acceptau și ei Legea lui Moise, dorind să stabilească o relație bună cu divinitatea, manifestată atât de convingător. Pe lângă acest fapt, al acceptării celor din alte neamuri, evreii au făcut și alianțe cu străini, care manifestau aparent aceeași cunoaștere a lui Dumnezeu, ca și ei (Iosua 9, 9-10). Alianța era, de fapt, un jurământ în numele credinței comune, că evreii le vor oferi pace și le vor garanta supraviețuirea acestora. Străinii proaspăt aliații, se vor dovedi a fi de fapt reprezentanți ai tribului Heveilor, unul dintre cele șapte popoare canaanite pe care ar fi trebuit să le nimicească evreii și care locuiau în teritoriul delimitat de patru cetăți, Ghibeonul, Chefira, Beerot și Chiriathaim (Iosua 9, 7, 17), aflate în nord-vestul Ierusalimului.

Înțelegând ulterior înșelăciunea, evreii (care își fixaseră o nouă tabără, la Ghilgal = „*libertate*”⁶⁶, în mijlocul țării Canaan – Iosua 10, 6), și-au respectat legământul față de hevei și nu i-au atacat, dar i-au făcut sclavi într-un statut avantajos, având de prestat doar munca alimentării cu apă și lemne a taberei israelite, inclusiv a cortului sfânt (Iosua 9, 21-27), pentru ca soldații să nu mai aibă asemenea preocupări față de familiile lor.

Auzind de faptul că heveii au încheiat înțelegere de neagresiune cu evreii, amoreii aflați în sudul Canaanului s-au unit pentru a da o lecție acestor frați canaaneeni înfricoșați și trădători. Regele cetății Ierusalim aflată în vecinătatea Ghibeonului, s-a indignat că acești vecini, considerați până atunci războinici redutabili și numeroși (Iosua 10, 2), s-au înjosit atât de mult încât s-au supus fără opoziție. Regele Adoni-Țedec al Ierusalimului a chemat pe Hoham, regele Hebronului, pe Piream, regele Iarmucului, pe Iafia, regele Lachișului și pe Debir, regele Eglonului, pentru a alcătui o mare alianță având ca obiectiv pedepsirea Ghibeoniților începută printr-un asediu al cetății lor.

Legământul ghibeoniților cu evreii s-a respectat și în sens invers, ultimii venind pe neașteptate în ajutorul asediaților, după un marș de o noapte întreagă. Atacul a fost surprinzător și decisiv, punând pe fugă alianța amoreilor nepregătită pentru o luptă în câmp deschis. Armatele lor s-au împrăștiat, iar soldații s-au adăpostit în cetățile apropiate. Cei cinci regi au rămas împreună și s-au ascuns într-o peșteră, unde au fost prinși și pedepsiți cu moartea. Evreii nu au slăbit urmărirea rămășițelor amorite, profitând din plin de dezorganizarea produsă și de panica ce se instalase.

Cetățile care i-au adăpostit pe amorei, Macheda și Libna, au fost pedepsite cu nimicire totală, așa cum au procedat cu Ierihonul (Iosua 10, 28-30). Armata a trecut apoi la pedepsirea cetăților ai căror regi îi provocase,

⁶⁵ Petre Semen, Ilie Melniciuc- Puică, *op. cit.*, p. 120.

⁶⁶ Josephus Flavius, *op. cit.*, V, 1, 11, p. 241.

distrugând Lachișul după două zile de asediu. Regele Horam al cetății Ghezer s-a simțit dator să vină în ajutorul celor din Lachiș, dar a fost înfrânt pierzând și propria cetate, ai cărei locuitori au fost omorâți sau risipiți (Iosua 10, 33).

A urmat concentrarea armatei israelite asupra cetăților Eglon și Hebron, pe care le-au asediat și le-au cucerit, distrugând și idolatria acestora⁶⁷. Cetatea Debir a fost și ea nimicită, împreună cu alte numeroase așezări ale amoreilor din munții Hebronului și de pe povârnișurile acetuia, spre pustiul Neghev și Marea Mediterană, după care Iosua s-a retras cu toată armata în tabăra de la Ghilgal, cetate din munții Efraim⁶⁸. Ierusalimul nu a fost atacat, poate datorită poziției strategice deosebit de avantajoasă în care era construit.

Acțiunea lor hotărâtă a distrus pe canaaneii din sudul țării, spulberând orice posibilitate a acestora de regrupare pentru a alcătui o nouă opoziție. Armele de bronz ale evreilor, nu s-au îndreptat și asupra filistenilor, grupați în cinci orașe aflate pe malul Mării Mediterane. Aceștia erau războinici vestiți, utilizatori deja ai fierului, datorită legăturilor comerciale cu bazinul mediteranean. Pentru evrei, acest metal constituia încă o aspirație militară, armele canaaneilor fiind și ele din fier (Iosua 17, 16, 18), ceea ce a însemnat un aport deosebit în arsenalul armatei, prin valorificarea armelor celor învinși.

Evreii nu s-au grăbit să ocupe teritoriul cucerit, deoarece trebuia să rămână uniți în vederea următorului obiectiv. Deja popoarele Canaanului aflate în nord legau alianțe pentru a se opune într-un efort comun invadatorilor evrei. Regele Iabin al Hațorului a inițiat această coalizare de forțe, încercând să unească canaaneii din răsărit, dar și de pe malul Mediteranei, cu amoreii rămași, cu heteii și ferezeii, cu iebuseii din munți și cu heveii de sub muntele Hermon, în pământul Mițpa (Iosua 11, 1-3). Toți aceștia au răspuns prin regii lor (între care Iobab regele Madonului și regii cetăților Șimron și Acșaf, – Iosua 11, 1), care au început să se îndrepte cu propria oștire către cursul superior al Iordanului, în zona lacului Merom, la nord de lacul Ghenizaret. Armatele lor cumulau luptători pedestri, cavalerie și, ceea ce era considerat cel mai important în armatele Antichității, care de luptă. „Întreaga oaste era alcătuită din trei sute de mii de pedestrași, zece mii de călăreți și douăzeci de mii de care”⁶⁹.

Fiind înștiințat de planurile dușmanilor săi, Iosua și-a condus rapid și cât mai discret întreaga armată către zona de coalizare a dușmanilor. El nu și-a lăsat inamicii să aleagă timpul și locul bătăliei, ci i-a atacat prin surprindere, într-o zonă muntoasă, unde carele de luptă și cavaleria își pierd eficiența. Amănuntele luptei lipsesc din relatarea biblică, dar pot fi intuite.

Încrederea prea mare a canaaneilor în propriile forțe i-a făcut să nu-și ia măsuri de precauție concretizate în informații despre armata evreilor, mai

⁶⁷ „Să ținem minte, dar, că dacă Iisus a zdrobit pe regele Ierihonului, pe regele din Ai, pe regele din Libna, pe regele din Lachiș și pe regele din Hebron, a făcu-o pentru ca toate acele orașe, care trăiau într-o lege a păcatului, sub regi nevrednici, să trăiască de acum în legea lui Dumnezeu”. Origen, *op. cit.*, Omilia 13, 1, p. 265.

⁶⁸ Pr. Ioan Sorin Usca, *op. cit.*, p.35.

⁶⁹ Josephus Flavius, *op. cit.*, V, 1, 18, p. 246.

ales în privința cunoașterii continue a poziției acesteia. În plus, o armată conglomerată, fără o conducere unitară, a periclitat întotdeauna luarea deciziilor hotărâte și concrete, ceea ce a încetinit capacitatea de reacție, împiedicând o reorganizare rapidă și o acțiune susținută, în condiții de surprindere tactică. Israelii au știut să profite din plin de capacitatea lor militară, au dus luptele în condițiile alese de ei, s-au folosit din plin de resursele materiale întâlnite sau dobândite, conform sfaturilor formulate de Moise (Deut. 20, 19-20), dar nu și-au însușit din armamentul dușmanilor ceea ce încă nu erau pregătiți să folosească: caii și carele de luptă (Iosua 11, 9).

Evreii i-au urmărit continuu pe învinși până în cetățile lor, profitând iarăși din plin de factorul surpriză și de dezorganizarea inamicului. Cetățile au fost asediate și cucerite pe rând, evreii provocând un gol de autoritate pe o mare suprafață în nordul Canaanului, de la nord de Hator și până la muntele Hermonului, de la „Sidonul cel Mare, până la Misrefot-Maim și până la valea Mițpa, la răsărit” (Iosua 11, 4-8).

Apoi armata s-a întors și a asediat cetatea Hațor, plasată în mijlocul acestei zone controlată de evrei, al cărei rege inițiasse coaliția, distrugând totul până în temelii, pentru a face din ea un exemplu în privința pedepsirii agresorilor. Celelalte cetăți cucerite nu au fost distruse, evreii intenționând să le folosească pentru ei, atunci când pământul țării va fi împărțit celor 12 triburi (Iosua 11, 13).

Continuând întoarcerea spre Ghilgal, Iosua a cucerit și alte multe cetăți ale Canaanului⁷⁰ (Meghido, Tanaac, Chedeș, Iocneam, Dor, Goim, Iosua 12, 21-23), acțiune prea puțin relatată în textul biblic, care s-a mărginit a afirma: „Iosua a purtat multă vreme război cu toți regii aceștia” (Iosua 11, 18), oferind astfel doar o imagine de ansamblu asupra multor ani de operațiuni militare. O singură incursiune mai este relatată.

După cucerirea nordului țării, Iosua s-a întors cu armata spre sud, unde cucerise cetățile primei alianțe împotriva lui. Aici se mai aflau anakeii în muntele Seir, o populație deosebită, cu oameni de dimensiuni neobișnuite ceea ce le crease inițial evreilor, o imagine de soldați uriași, imposibil de învins (Numerii 13, 34). Iosua însă, „a lovit pe toți Anachimii de la munte, din Hebron (pe care probabil îl ocupaseră între timp, după vidul de putere provocat de evrei), din Debir, din Anab, din toți munții lui Iuda și din toți munții lui Israel și i-a dat Iosua nimicirii împreună cu cetățile lor. Și n-a rămas nici unul din Anakimi în pământul fiilor lui Isreal, ci numai în Gaza, în Gat și în Așdod au rămas din ei” (Iosua 11, 21-22). Acești refugiați și-au găsit scăparea fugind în orașele stăpânite de filistenii, aflate pe malul Mediteranei.

⁷⁰ „Apoi a cutreierat întreaga țară fără ca nimeni să cuteze să i se împotrivescă, a cucerit orașele asediate, măcelărind pe oricine întâlnea în calea lui”.

„Și s-a liniștit pământul de război”

Acțiunea de cucerire a Canaanului a durat cinci⁷¹, șase ani⁷², timp în care evreii au acționat monolit și în consecință decisiv, învingând 31 de regi (Iosua 12, 24). Promisiunea lui Dumnezeu de a le oferi Canaanul s-a îndeplinit, iar acest popor a dobândit o țară pentru a se afirma în istoria umanității. Prăzile bogate dobândite în urma numeroaselor succese militare i-au ajutat la atingerea unui nivel de trai confortabil. Mulți sclavi au făcut viața evreilor mai ușoară, deși viața socială israelită nu s-a sprijinit prea mult pe ei, deoarece munca era înțeleasă ca o îndatorire de bază a oricărui moștenitor al Legământului dintre Avraam și Dumnezeu⁷³.

Considerându-se obiectivul atins, chiar dacă multe cetăți sau așezări canaanite și-au continuat existența în libertate⁷⁴, creând separații teritoriale între triburile israelite⁷⁵ (Ierusalimul, Ghezerul și altele – Iosua 15, 63; 16, 10; 17, 12), Iosua a procedat la împărțirea pământului dobândit cu forța armelor, dar mai ales cu sprijinul lui Dumnezeu, celor douăsprezece seminții. Ostașii triburilor Ruben, Gad și jumătate din Manase s-au întors la familiile lor instalate în cetățile aflate la răsărit de Iordan. Celelalte triburi au primit teritoriu prin tragere la sorți, respectându-se astfel promisiunea făcută de Dumnezeu în privința răsplătirii binemeritate a soldaților viteji (Iosua 14, 1-2). Cetățile repartizate implicau și satele dependente de acestea (Iosua 15, 32, 45). Cortul sfânt a fost așezat în localitatea Șilo (Iosua 18, 1), datorită poziției considerate favorabilă, în mijlocul țării cucerite. În unele situații, anumite triburi israelite au fost nevoite să-și mai facă loc cu sabia în teritoriul repartizat, supunând anumite cetăți sau triburi canaanite, pe care le-au alungat sau le-au făcut tributare (Iosua 17, 13, 15-17; 19, 47; 22, 15-17).

Concluzii

Dumnezeu a vrut să creeze o lume bună în care dragostea și pacea să aducă fericirea creaturilor. Dar răul s-a strecurat în lume și l-a contaminat pe om cu tot ceea ce poate avea inferior. Crima, uciderea aproapelui, indiferent de motiv, a devenit un atac asupra celui mai frumos dar oferit de Dumnezeu, darul vieții pus în lumea aceasta. Chiar dacă răul l-a contaminat pe om, Dumnezeu a perpetuat viața știind că omul este capabil și de bine, nu numai de rău. În contextul prezenței răului în existența umană, crima a devenit un

⁷¹ *Ibidem*, V, 1, 19, p. 246.

⁷² Petre Semen, Ilie Melniciuc- Puică, *op. cit.*, p. 116.

⁷³ Pr. prof. pr. Dumitru Abrudan; diac. prof. dr. Emilian Cornițescu, *op. cit.*, p. 123.

⁷⁴ „Jesus îmbătrânise de acum și văzuse că orașele canaaneenilor erau inexpugnabile, pe de o parte datorită solidității poziției lor naturale, pe de altă parte fiindcă aveau meterezele atât de bine întărite prin fortificațiile zidurilor împrejmuitoare, încât dușmanii se abțineau să le mai asedieze, neavând oricum speranța de ale cucerii vreodată (căci canaaneenii, știind că israeliții ieșiseră din Egipt ca să le aducă pierirea, în tot acest răstimp se ocupaseră de consolidarea cetăților lor)”. Josephus Flavius, *op. cit.*, V, 1, 20, p. 247.

⁷⁵ Isidor Epștain, *op. cit.*, p. 37.

factor obișnuit, însă determinant din păcate, pentru viața omului și a popoarelor. Deoarece Dumnezeu avea un plan de mântuire pentru salvarea omenirii din păcat prin nașterea Domnului nostru Iisus Hristos, un plan cu destinație universală, trebuia să pregătească și cadrul venirii și propovăduirii Acestuia. Dumnezeu a ales astfel pe Avraam pentru vrednicia sa morală, și a făcut din el un popor mare, crescut la început sub protecția egipteană, dar nevoit apoi să-și apere viața cu sabia⁷⁶ și să-și recapete un teritoriu necesar continuității și dezvoltării sale. Popoarele nimicite și alungate pierduseră grija și afecțiunea lui Dumnezeu datorită păcatelor săvârșite.

Analizând această etapă a istoriei poporului Israel, Dumnezeu poate părea părtinitor și nepăsător față de pierderea altor vieți umane. Dar Dumnezeu nu este un războinic, așa cum l-au înțeles uneori chiar evreii (Isaia 42, 13). El „pedepsește numai după ce a dat din belșug oamenilor prilej de pocăință și de întoarcere din căile lor”⁷⁷, folosind ca metodă de pedeapsă fie pe îngerii săi⁷⁸, fie pe unii oameni sau popoare, pe care nu le împiedică în acțiunea împotriva altora⁷⁹, tot El este cel care dirijează popoarele în istoria lor (Amos 9, 7). Dumnezeu și-a călăuzit poporul ales în condițiile războinice ale Antichității, unde limbajul sabiei era singurul limbaj cunoscut al unor popoare care nu doreau să-l cunoască pe Dumnezeul adevărat, preferând politeismul, imoralitatea și idolatria, crezând că doar propriile fapte le asigură viitorul.

În acele timpuri de războaie, calamități și copleșitoare boli, uciderea era un fapt cotidian inițiat de om, Dumnezeu permițând războiul ca metodă de judecată și pedepsire a individului, sau unor popoare prin altele (Isaia 5, 25-30), nu doar în intenția de a pedepsi răul, ci mai ales în dorința de a educa pe om pentru a aprecia cât mai mult dragostea și pacea.

⁷⁶ „Cei ce sunt ridicați în lumea aceasta prin legea războiului și al luptei împotriva vrăjmașilor, sau primesc rănile în trup, sau le pricinuiesc altora” – Sf. Chiril al Alexandriei, Glafire la a doua lege, PSB 39, Editura IBMBOR, București, 1992, p. 450.

⁷⁷ Ieromonah Serafim Rose, *Cartea Facerii, Crearea lumii și omul începuturilor*, Editura Sofia, București, 2006, p. 146.

⁷⁸ Analizând plăgile Egiptului, Sf. Ioan Gură de Aur concluziona: „Vedeți pe Dumnezeu care nu pedepsește prin El însuși ci prin îngerii săi? Îngerii vor fi călăi? Nu bineînțeles, sunt puternici răzbunători. Îngerii au fost slujitorii mâniei divine în privința Sodomei și Egiptului”. Saint Jean Chrysostome, *Homélie sur Les Actes des Apotres*, Omilia 43, Tome 15, trad. par l'abbé J. Bareille, Editeur Librairie de Louis Vives, Paris, 1869. p. 299.

⁷⁹ „Dumnezeu însoțește deci, El însuși, pe cei dreپți și pe cei aleși, pe cei mai neputincioși îi însoțesc însă îngerii, precum am dovedit, căci ei conduc și îi păzesc când luând asupra lor voturile acelora, când lăsându-le în seama lor”. Origen, *Scrieri alese. Din lucrările exegetice la Vechiul Testament, Omilii la cartea Numerii, Omilia 24, 3*, p. 218.